

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Høringsuttalelse - NOU 2009:18 - Rett til læring

Fylkesmannen i Telemark avgir følgende høringsuttalelse:

Kap 13 Tidlig innsats og forebygging

Strekpunkt 4

Fylkesmannen er bekymret for innføring av *Læringsboka*. Hvis boka skal følge barnets/elevens utvikling, læring og læringsmiljø gjennom hele opplæringsløpet, er virksomhetene avhengig av god og tilstrekkelig kompetanse i vurdering og en enhetlig praksis slik at barnehage, grunnskole og videregående opplæring kan tolke og forstå utsagn om barnet/eleven på en måte som fremmer forståelsen av den enkeltes utvikling og læring.

Med bakgrunn i erfaringer fra tilsyn med spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning samt behandling av klager på karakterer har Fylkesmannen bekymring for om eksisterende kompetanse i vurdering ute i virksomhetene er god nok. Vi ser en overveiende bruk av egenskapsforklaringer samt en sammenblanding av faglige prestasjoner og elementer av ulik atferd eller orden og oppførsel i vurderingene. Dette kommer til uttrykk både i halvårsrapportering etter spesialundervisning og i begrunnelser for karakterfastsetting.

Før *Læringsboka* kan bli et felles verktøy, må det undersøkes hvordan eksisterende lovverk, forskrifter og veiledere fungerer i praksis, og om vurderingskompetansen ute i virksomhetene er tilfredsstillende. Ny felles forskrift om individuell vurdering i grunnskolen og i videregående opplæring, jf. f kap 3, gjeldende fra 01.08.09 og ny Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning gjeldende fra september 2009, er viktige virkemidler. Men intensjonene i disse må etter Fylkesmannens oppfatning innarbeides, praktiseres og evalueres, gjerne gjennom tilsyn, før det blir bestemt at et avgjørende dokument, her *Læringsboka*, skal følge barn/elever gjennom et helt opplæringsløp. Det må avklares hvilket innhold en slik dokumentasjon skal og ikke minst **ikke** skal ha.

Dersom *Læringsboka* innføres uten videre forberedelser, er Fylkesmannen redd for at flere vil måtte ha med seg ulike uheldige skriftlige utsagn som kan henge ved individet gjennom skoleløpet, og i verste fall bidra til forutinntatthet. Fylkesmannen støtter dermed ikke forslaget om *Læringsboka*.

Kap 14 Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen

Strekpunkt 1

Utvalget foreslår at retten til spesialundervisning for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet erstattes med *rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen for elever uten tilfredsstillende læringsutbytte*. Riktig tilrettelegging skal vurderes ut fra faglig skjønn, og ha en kort tidshorisont.

Fylkesmannen mener dette er bra ut fra prinsippet om tidlig innsats. Det vi **savner** er forslag om hvordan elever med større og varige utfordringer skal ivaretas (for eksempel multifunksjonshemmede, store generelle lærevansker, alvorlige diagnoser osv.). Her bør PP-tjenesten på banen raskt med sakkyndig vurdering, gjerne i samarbeid med HABU, BUP etc.

For å få ekstra tilrettelegging må mangel på tilfredsstillende læringsutbytte dokumenteres. Utvalget har ikke tatt stilling til hvilke kriterier som skal gjelde. Det vil bli opp til den enkelte skole å vurdere dette etter skjønn og beste evne.

Strekpunkt 3

Utvalget foreslår krav om relevant kompetanse for den som skal gjennomføre ekstra tilrettelagt opplæring. Ulike undersøkelser og forskning viser at en del spesialundervisning ikke hjelper. Ved tilsyn har vi avdekket at mye av den særskilt tilrettelagte opplæringen skjer gjennom ufaglærte assistenter eller av lærere som ikke har spesialpedagogikk i fagkretsen. Fylkesmannen støtter fullt ut utvalgets forslag om at den som har ansvaret for gjennomføringen av ekstra tilrettelegging **må** ha relevant kompetanse.

Strekpunkt 5

Utvalget foreslår at *vedtak om ekstra tilrettelegging kan fattes uten sakkyndig vurdering*, men at saksbehandlingen skal gjøres i samarbeid med PP-tjenesten.

Fylkesmannen er skeptisk til en slik ordning fordi utvalgets hensikt om å frigjøre tid slik at PP-tjenesten kan arbeide tettere ut mot barnehage og skole, ikke nødvendigvis vil innfris. Erfaringer fra Telemark viser at PP-tjenesten allerede er ute på skolene gjennom fast representasjon i TPO-team etc. Meningen er nettopp å veilede og å bidra til å begrense unødige tilmeldinger.

GSI registreringer og resultat av tilsyn med spesialundervisning viser at heller enn å minske antall enkeltvedtak, har kurven gått opp jevnlig de siste 3-4 årene. Dette gjelder hele landet. Store innsparinger i skolesektoren, som for flere kommuner har ført til mindre økonomiske rammer og færre lærere, kan forklare noe av dette.

Et annet forhold er at PP-tjenesten må ha nødvendig kompetanse i praktisk pedagogikk for å kunne veilede skolene med tilrettelegging. Kanskje bør det være kompetansekrav knyttet til ansettelse i PP-tjenesten. Fylkesmannen har i sine tilsyn med bl.a. PP-tjenesten sett at oppdraget knyttet til systemretta arbeidet for flere PP-kontors vedkommende er fraværende. Dette har vi tolket både som et kapasitetsproblem, men også som utslag av mangel på kompetanse og oppdatering.

Hvis det skulle være aktuelt å tillate enkeltvedtak uten sakkyndig vurdering, må PP-tjenesten ha på plass kompetent personale som kan mer enn skolene selv på området spesialundervisning/ekstra tilrettelagt opplæring. Hvis en får på plass en slik kompetanse i PPT kan Fylkesmannen støtte forslaget om enkeltvedtak uten sakkyndig vurdering.

Kap 16 PP-tjenesten og Statped – tettere på

Strekpunkt 3

Utvalget foreslår å etablere et *nasjonalt utviklingssenter for PP-tjenesten*. Fylkesmannen har i sin kontakt med PP-tjenesten i Telemark oppfattet at det har oppstått et faglig vakuum etter nedleggelsen av Faglig Enhet for PP-tjenesten (FE). Et av de viktige bidragene til FE var utarbeiding av Håndbok for PP-tjenesten (2001). Med tanke bl.a. på St.meld.nr.16 (2006-2007) om tidlig innsats og den nye Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, bør Håndboka revideres. I sin tid var FE underlagt Læringscenteret. Et nasjonalt utviklingssenter kan med fordel involveres i en slik revisjon.

Det er viktig at PP-tjenesten får hjelp til å utvikle sin rolle som sakkyndig instans med fokus på systemrettet arbeid. En avgrenset prosjektperiode som SAMTAK er ikke tilstrekkelig for å kunne utvikle og holde ved like grunnleggende kunnskaper og ferdigheter knyttet til systemarbeid i skolen. Kommunene besitter ikke den kompetanse som trengs for å oppdatere PP-tjenesten faglig.

Fylkesmannen støtter fullt ut etablering av et nasjonalt utviklingssenter for PP-tjenesten.

Kap 17 Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid

Strekpunkt 1 og 2

Fylkesmannen støtter fullt ut bestemmelser om at individuell plan hjemles i barnehageloven og opplæringsloven. Vi har i klagebehandlingen erfart at ulike samarbeidsparter strides om hva som er opplæring og hva som er behandling. Et tettere og mer forpliktende samarbeid mellom de ulike etatene kan bedre det totale tilbudet til barn, unge og voksne med særskilte behov. Men for å lykkes må koordineringsansvaret plasseres klart og tydelig, og det er en forutsetning av dagens særlover harmoniseres på området.

Strekpunkt 7

Utvalgets forslag om å gi PP-tjenesten tilbake selvstendig henvisningsrett til BUP og HABU støttes fullt ut. PP-tjenesten kan gjøre et viktig forarbeid med sin kompetanse på læring og utvikling som det er sjelden at fastlegen har. Dette kan i sin tur bidra til å minske saksbehandlingstiden før enkeltvedtak om spesialundervisning. Fylkesmannen har registrert opp til et års saksbehandlingstid i sitt tilsynsarbeid.

Med hilsen

Kari Nordheim-Larsen

Solrun Nistad Fleischer
utdanningsdirektør